

**РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ (ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ)
ДІЯЛЬНОСТІ В ПРАВОВИХ ДОКТРИНАХ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ**

Григоренко Інна Анатоліївна, ад'юнкт кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ

На шляху розбудови демократичної правової держави європейського зразка для України першочерговим завданням є удосконалення правових й організаційних засад функціонування системи правоохоронних органів. Науковий підхід до реформування правоохоронної системи, зокрема визначення шляхів удосконалення діяльності органів внутрішніх справ, передбачає пошук якісно нової моделі її функціонування з урахуванням досвіду провідних європейських країн. З огляду на помітні тенденції наближення правової системи України до європейських моделей, актуальним є здійснення порівняльно-правового аналізу правоохоронної (поліцейської) діяльності в Україні та Німеччині як країни класичної демократії з усталеними правовими традиціями.

Поняття «поліцейська діяльність» є одним з основоположних у системі теоретико-правових категорій. Поліцейська діяльність як особливий вид державно-управлінської діяльності спрямована на охорону публічного порядку та забезпечення публічної безпеки і пов'язана із застосуванням державного примусу. Маючи публічний характер, поліцейська діяльність здійснюється в інтересах усього суспільства. Дослідження сутності поліцейської діяльності упродовж XIX – початку XX ст. відображено в роботах вітчизняних учених-поліцейств, зокрема Л. Якоба (1809 р.), П. Гуляєва (1824 р.), М. Бунге (1869 р.), І. Андрєєвського (1872 р.), М. Шпилевського (1875 р.) та інших, які виокремлювали «поліцейську діяльність» у механізмі державного управління. Водночас у німецькій юриспруденції здійснювалися спроби теоретичного обґрунтування необхідності законодавчого обмеження влади поліції у правовій державі (Г. Берг, Р. фон Моль). У генезисі становлення інституту поліції в Європі визначальним вважається «Кройцберг-рішення» (Kreuzberg-Urteil), прийняте у 1882 р., за яким поліція позбавлялася права вживати заходів щодо свобод та власності громадян без наявності відповідних приписів закону. Відтоді цей постулат трансформувався у формулу, за якою держава як соціально-політичний інститут реалізує повноваження щодо обмеження прав окремих осіб заради досягнення публічного інтересу, і лише пізніше, із запровадженням міжнародних стандартів поліцейської діяльності, йшлося про «сервісну» функцію поліції.

Зміст поліцейської функції держави повинен визначатися на основі концепції правової держави. Одним із безумовних пріоритетів при розбудові правової держави є забезпечення умов для реалізації політико-громадянської свободи та унеможливлення позасудових (позаконних) репресій, що можливо лише за умови чіткої артикуляції та нормативного закріплення загальнообов'язкових правил щодо меж реалізації владних повноважень суб'єктами поліцейської діяльності.

Сукупність нормативних актів, інститутів, принципів, а також відносин, пов'язаних з діяльністю поліції (міліції), слід розуміти як поліцейське право. Прибічники такого підходу виокремлюють внутрішньосистемну (локальну) і зовнішню (інтерлокальну) характеристики поліцейського права. Внутрішньосистемний аспект передбачає тлумачення поліцейського права як сукупності нормативних установок корпоративного та індивідуального характеру, властивих виключно для службовців поліції (міліції) як представників об'єднаної у функціональну ознакою відособленої соціальної групи. Зовнішня характеристика поліцейського права передбачає з'ясування його ролі та місця у національній системі права, виявлення найважливіших принципів впливу на суспільні відносини.

Поняття «поліцейська (правоохоронна) діяльність» є одним з основоположних у системі теоретико-правових категорій Німеччини. Як особливий вид державно-управлінської діяльності вона спрямована на охорону публічного порядку та забезпечення публічної безпеки і пов'язана із

застосуванням державного примусу. Публічна за характером поліцейська діяльність здійснюється в інтересах усього суспільства. Розмежовуючи категорії “правоохоронна діяльність» та “поліцейська діяльність», зауважено на множинності суб’єктів першої, які наділені особливою компетенцією та застосовують заходи примусу. Водночас правоохоронна діяльність не завжди здійснюється у формі правозастосування та пов’язується примусом.

На відміну від Німеччини, у якій категорія “правоохоронна діяльність» має чітку наукову основу, у правовій доктрині України поняття “правоохоронна діяльність» не визначено, що ускладнює розв’язання багатьох теоретичних і прикладних завдань. Важливість правоохоронної діяльності визначається її метою, яка полягає в охороні прав та свобод людини й громадянина, громадського порядку, забезпеченні громадської безпеки. Підтриманні правопорядку. Ця мета реалізується в завданнях та функціях, що покладаються суспільством та державою на цей вид діяльності. На основі проведеного порівняльного аналізу та узагальнення поглядів учених запропоновано авторське визначення правоохоронної діяльності як різновиду правової діяльності, що здійснюється з метою охорони прав і свобод людини та громадянина, інтересів громадянського суспільства та держави спеціально уповноваженими на те суб’єктами шляхом застосування юридичних заходів впливу в порядку та в межах, закріплених законом.

Представлені нині в сучасній теоретико-правовій науці України варіанти визначення правоохоронної діяльності проаналізовано шляхом розкриття її ознак (О.Г. Братко, В.І. Гойман, М.В. Коваль), сутності, змісту та ефективності (Ю.А. Ведерніков, К.Ф. Гуценко, О.В. Тюріна), суб’єктів (В.В. Лазарев, С.С. Лихова, А.В. Моршинін), функцій (В.С. Ковальський, М.І. Мельник, М.І. Хавронюк), а також співвідношення з науковими категоріями “правоохоронна система», “охоронна функція права», “система правоохоронних органів».

СУДОВА ФОРМА ОСКАРЖЕННЯ ПОСТАНОВИ У СПРАВІ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Кришталь Леся Віталіївна, здобувач кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ

Для подальшого розвитку демократії, зміцнення державної дисципліни, вдосконалення роботи державних органів управління, успішної боротьби проти порушень законності велике значення має гарантоване Конституцією України право громадян оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів, забезпечення реалізації прав особи та громадянина є пріоритетним напрямом діяльності органів виконавчої влади в Україні.

Правовою основою такого захисту є, насамперед, ст. 3 Конституції України [1], яка визначає, що людина, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав людини є головним обов’язком держави. Статтею 55 Конституції України кожному гарантовано право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб. Тобто, громадянин має право звернутися зі скаргою як до вищого за підлеглистю органу чи посадової особи, так і до суду згідно з чинним законодавством.

Одним із дієвих засобів адміністративно-правового захисту прав громадян виступає їх право на оскарження в адміністративному порядку незаконних дій (бездіяльності) органів та посадових осіб у сфері публічної влади, зокрема і постанов органів внутрішніх справ по справам про адміністративні правопорушення. Судова форма оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення характеризується тим, що з внесенням Законом України від 24.09.2008 р. змін та доповнень до КУпАП [1], оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення відбувається виключно в порядку позовного або апеляційного провадження. Проте норма, яка закріплює, що постанова в справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржена до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду, в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України (надалі КАСУ) [2], з особливостями,